

Libris :RO

Respect pentru oameni și cărți

Jojo Moyes

În căutarea unui destin

Traducere din limba engleză
ANA DRAGOMIRESCU

Prolog

Prima dată când am revăzut-o, parcă m-a trăsniț ceva.

Auzisem expresia asta de o mie de ori, dar până atunci nu-i înțelesesem niciodată adevăratul sens: a existat o întârziere, în care memoria mea și-a luat răgazul de a face legătura cu ceea ce-mi vedeau ochii, după care a urmat un șoc fizic ce mi-a străbătut trupul, de parcă tocmai aș fi primit o mare lovitură. Nu sunt genul de om care să se aprindă peste măsură. Nu-mi înfrumusețez cuvintele. Dar pot spune cu sinceritate că momentul acela m-a lăsat fără suflare.

Nu mă așteptasem s-o mai văd vreodată. Nu într-un asemenea loc. O îngropasem de multă vreme în cine știe ce cotlon ascuns al minții mele. Nu doar pe ea în sine, ci și tot ceea ce însemnase pentru mine. Toate întâmplările prin care mă silise să trec. Căci abia după trecerea timpului, a unei veșnicii, am înțeles ce-mi făcuse. Am înțeles că, în nenumărate feluri, ea a fost cel mai bun și cel mai rău lucru care mi s-a întâmplat vreodată.

Însă n-am trăit doar șocul prezenței ei fizice. Ci și durerea. Presupun că, în amintirea mea, ea exista numai așa cum fusese pe vremuri, cu mulți ani în urmă. S-o văd în starea ei actuală, înconjurată de toți oamenii aceia, arătând atât de bătrână, atât de umilită... nu mă puteam gândi decât că nu se afla în locul potrivit pentru ea. Sufeream pentru că ceva atât de frumos, de magnific chiar, fusese redus la...

Nu știi. Poate că nu e tocmai corect. Nici unul dintre noi nu e nemuritor, nu-i așa? La drept vorbind, să o văd în starea aceea mi-a

Respect pentru oamenii și cății

amintit într-un mod neplăcut de propria mea fire muritoare. De ceea ce fusesem. De ceea ce trebuie să devenim cu toții.

În orice caz, acolo, într-un loc în care nu mai călcasem niciodată, într-un loc în care nu aveam nici un motiv să mă aflu, am regăsit-o. Sau poate că ea m-a găsit pe mine.

Cred că până în clipa aceea n-am crezut în Soartă. Dar e greu să nu crezi, când te gândești cât de departe ajunseserăm.

E greu să nu crezi, când te gândești că părea cu neputință ca, dincolo de kilometri, de continente, de oceane întinse, să ne fie menit să ne reîntâlnim.

India, 2002

Se trezise în zgomote de ceartă. Răstite, nedeslușite, explozive, asemănătoare cu hămăitul pe care-l scoate un cățeluș când încă nu s-a descoperit care e problema. Bătrâna și-a ridicat capul de lângă geam, și-a masat ceafa acolo unde aerul condiționat făcuse ca răcoarea să-i pătrundă până în oase, și a încercat să se îndrepte. În primele câteva clipe încetoșate de după trezire nu știa sigur unde sau măcar cine era. A auzit un amestec cadențat de voci apoi, treptat, cuvintele au devenit tot mai clare, târând-o pas cu pas din somnul fără vise, înapoi în prezent.

- Nu spun că nu mi-au plăcut palatele. Sau templele. Zic doar că mă aflu aici de două săptămâni și nu simt că m-aș fi apropiat de adevărata Indie.

- Eu ce crezi că sunt? Un Sanjay virtual?

De pe locul din față, glasul băiatului o tachina cu blândețe.

- Știi ce vreau să spun.

- Eu sunt indian. Ram, pe care-l vezi aici, e tot indian. Simplul fapt că mi-am petrecut jumătate din viață în Anglia nu mă face mai puțin indian.

- Of, haide, Jay, tu nu ești tocmai tipic!

- Tipic pentru ce?

- Nu știi. Pentru majoritatea oamenilor care trăiesc aici.

Tânărul a clătinat cu dispreț din cap.

Respect pentru oameni și cărți

– Vrei să fii o turistă a sărăciei.

– Nu despre asta e vorba.

– Vrei să poți merge acasă și să le poți vorbi prietenilor tăi despre lucrurile îngrozitoare pe care le-ai văzut. Despre cum n-au nici o idee ce înseamnă suferința. Iar noi nu ți-am oferit decât Coca-Cola și aer condiționat.

S-au iscat râsete. Bătrâna s-a uitat cu ochii mijiți la ceas. Mai era puțin până la unsprezece și jumătate: dormise aproape o oră.

Alături de ea, nepoata ei se apleca printre cele două scaune din față.

– Uite ce e, îmi doresc doar să văd ceva care să-mi arate cum trăiesc oamenii cu adevărat. Vreau să spun că ghizii turistici nu sunt dispuși să-ți prezinte decât reședințe princiare ori centre comerciale.

– Deci tu vrei mahalale.

De pe scaunul șoferului, s-a auzit glasul domnului Vaghela:

– Pot să vă duc la mine acasă, domnișoară Jennifer. Să vedeți acolo condiții de mahala.

Când a observat că cei doi tineri nu-l iau în seamă, bărbatul și-a ridicat vocea:

– Uitați-vă atent la domnul Ram B. Vaghela, aflat aici, de față, și-i veți vedea pe cei săraci, asupriți și izgoniți, a continuat el și a ridicat din umeri. Știți, mă întreb cum de-am supraviețuit atâția ani.

– Și noi ne întrebăm asta, aproape zilnic, a replicat Sanjay.

Bătrâna s-a ridicat în capul oaselor, moment în care și-a surprins imaginea în oglinda retrovizoare. Părul i se turtise pe o parte a capului, iar gulerul îi lăsase o urmă adâncă și roșie pe pielea albă.

Jennifer a aruncat o privire peste umăr.

– Te simți bine, bunico?

Blugii îi alunecaseră ceva mai jos pe șolduri, scoțând la iveală un mic tatuaj.

– Sunt bine, draga mea.

Oare Jennifer îi spusese că și-a făcut un tatuaj? Bătrâna și-a netezit părul, incapabilă să-și aducă aminte.

– Îmi pare foarte rău. Probabil că am ațipit.

Respect pentru oameni și cărți

– N-aveți pentru ce să vă cereți scuze, a zis domnul Vaghela. Nouă, cetățenilor maturi, ar trebui să ni se permită să ne odihnim când avem nevoie.

– Spui că vrei să conduc eu, Ram? a întrebat Sanjay.

– Nu, nu, domnule Sanjay! Nu mă lasă inima să vă întrerup cursul scânteietor.

Ochii bătrânului i-au întâlnit pe ai ei în oglinda retrovizoare. Încă zăpăcită și vulnerabilă după somn, bătrâna s-a silit să zâmbească drept răspuns la ceea ce presupunea că fusese un semn deliberat făcut cu ochiul.

Erau pe drum de aproape trei ore, a socotit ea. Călătoria până în Gujarat, o incursiune adăugată în ultimul moment vacanței lor, altminteri ermetic programate, începuse ca o aventură („Părinții prietenului meu din facultate, Sanjay, s-au oferit să ne găzduiască timp de două nopți, bunico! Au o casă uluitoare, ca un palat. E la doar câteva ore distanță“) și sfârșise la un pas de dezastru, când avionul lor nu reușise să aterizeze la ora stabilită, lăsându-le doar o zi la dispoziție pentru a se întoarce în Bombay și a prinde zborul ce urma să le ducă spre casă.

Deja epuizată în urma excursiei, bătrâna căzuse, în sinea ei, pradă disperării. India i se părea o grea încercare, un copleșitor bombardament al simțurilor, în ciuda filtrului reprezentat de autobuzele cu aer condiționat și de hotelurile de patru stele, așa că gândul de a rămâne împotmolită în Gujarat, fie și între zidurile casei Singh, ce semăna mai degrabă cu un palat, o umplea de groază. Însă doamna Singh se oferise să le împrumute mașina și șoferul familiei, pentru a se asigura că „doamnele“ prind avionul către casă. Chiar dacă acesta urma să decoleze de pe un aeroport aflat la vreo șase sute patruzeci de kilometri distanță.

– Doar nu vreți să umblați prin gări! le spusese ea, făcând un gest delicat înspre părul de un blond strălucitor al lui Jennifer. Nu singure.

– Pot să le duc eu cu mașina! protestase Sanjay.

Însă mama lui murmurase ceva legat de o asigurare și de o suspendare a permisului, așa că băiatul acceptase să-l însoțească în schimb pe domnul Vaghela, pentru a avea grijă ca Jennifer și bunica

Respect pentru oameni și cărți

ei să nu fie deranjate când vor face popas. Era genul acela de tovarășie. Altădată, pe bătrână ar fi enervat-o presupunerea că nu se poate spera ca femeile care călătoresc împreună să-și poarte singure de grijă. Dar acum era recunoscătoare pentru o asemenea amabilitate de modă veche. Nu se simțea capabilă să răzbată singură prin acele târmuri străine și descoperise că o îngrijora comportamentul primejdios al nepoatei sale, căreia nu părea să-i fie frică de nimic. Voise de mai multe ori s-o prevină pe Jennifer, dar se oprise, conștientă că ar fi părut slabă și fricoasă. Tinerii au dreptul să fie neînfricați, își amintea ea. Nu uita cum erai și tu la vârsta ei.

– Vă simțiți bine acolo, în spate, doamnă?

– Sunt bine, mulțumesc, Sanjay.

– Mă tem că mai avem ceva de mers. Nu-i o călătorie ușoară.

– Trebuie să fie foarte obositoare pentru cei care doar stau jos, a bombănit domnul Vaghela.

– Sunteți foarte amabili că ne duceți.

– Jay, ia uite!

Bătrâna a observat că părăsiseră șoseaua, iar acum străbăteau o mahala plină de cocioabe, printre care se iveau, ici și colo, magazine ticsite cu traverse din oțel și cu materiale lemnoase. Drumul, flancat de un zid lung, alcătuit din foi de metal peticite între ele la întâmplare, se umpluse de adâncituri și fâgașe, făcând ca scuterele să lase, în praful de pe jos, urme ce aminteau de limba sanscrită și împiedicând până și mașinile construite pentru viteze amețitoare să înainteze cu aproape douăzeci și cinci de kilometri pe oră. Lexusul negru abia se târa, cu motorul gemând ușor, în semn de neliniște, ori de câte ori vira pentru a evita gropile sau când vreo vacă umbla cu pași mărunți, aparent într-o direcție anume, ca și cum ar fi răspuns unei chemări de sirenă.

Motivul exclamației lui Jennifer nu fusese vaca (din astea văzuseră destule), ci un munte de chiuvete din ceramică, ale căror țevi de scurgere se ițeau ca niște cordoane ombilicale retezate. Puțin mai încolo se înălțau un morman de saltele și un altul format din ceea ce păreau a fi niște mese de operație.

Respect pentru oameni și cărți

- De pe vapoare, a spus domnul Vaghela, aparent fără să se refere la ceva anume.

- Crezi că ne-am putea opri curând? a întrebat tânăra. Unde suntem?

Șoferul și-a pus un deget noduros pe harta de lângă el.

- Alang.

- Nu aici, s-a încruntat Sanjay. Nu cred că e un loc potrivit pentru un popas.

- Lasă-mă să văd harta!

Jennifer s-a împins în față, printre cei doi bărbați.

- S-ar putea să fie un loc mai îndepărtat de drumurile umblate. Un loc puțin mai... interesant.

- Cu siguranță ne-am îndepărtat de drumurile umblate, i-a zis bunica ei, uitându-se la strada prăfuită și la bărbații ce stăteau ghemuiți pe margine.

Însă nimeni n-a părut s-o audă.

- Nu...

Sanjay se uita în jur.

- Nu cred că e genul de loc...

Bătrâna și-a schimbat poziția pe banchetă. Își dorea cu disperare să bea ceva și să aibă ocazia de a-și întinde picioarele. I-ar fi prins bine și o vizită la toaletă, dar puținul timp petrecut în India o învățase că, în afara celor mai mari hoteluri, mersul la veceu deseori te chinuia la fel de mult pe cât te ușura.

- Îți zic eu cum facem, a început Sanjay. Luăm două sticle de cola și ne oprim undeva în afara orașului, ca să ne dezmoțim.

- Țsta e un fel de orașel construit în jurul unei gropi de gunoi? a întrebat Jennifer, uitându-se cu ochii mijiiți la o grămadă de frigidere.

Sanjay i-a făcut semn șoferului să oprească.

- Parchează acolo, Ram, lângă prăvălia aia! Cea de lângă templu. O să cumpăr niște băuturi reci.

- O să cumpărăm niște băuturi reci, a intervenit Jennifer.

Automobilul s-a oprit.

- E în regulă dacă stai în mașină, bunico?

Respect pentru oameni și căru

Fata n-a mai așteptat răspunsul. Ea și prietenul ei au țâșnit pe uși afară, lăsând ca un val de aer fierbinte să invadeze răcoarea artificială din interiorul mașinii, apoi au intrat, râzând, în prăvălia arsă de soare.

Puțin mai încolo, pe stradă, alți câțiva bărbați stăteau pe vine și beau din căni de tinichea, dregându-și din când în când vocea cu o plăcere nonșalantă. Se uitau curioși la mașină. Bătrâna stătea înăuntru, asculta ticăitul motorului care se liniștea, și a simțit că, dintr-odată, atrage atenția asupra ei. Afară, arșița făcea să licărească aerul de deasupra pământului.

Domnul Vaghela s-a răsucit pe scaun.

– Doamnă, îmi permiteți să vă întreb: cu cât vă plătiți șoferul?

Era a treia întrebare de felul ăsta pe care i-o adresa, ori de câte ori Sanjay lipsea din mașină.

– Nu am șofer.

– Poftim? Nici un servitor?

– Păi, e o fată care mă ajută, s-a bâlbâit ea. Annette.

– Are camera ei?

Bătrâna s-a gândit la căsuța cochetă a Annettei, cu mușcate la fereastră.

– Da, oarecum.

– Concedii plătite?

– Mă tem că nu știu sigur.

Femeia era pe cale să încerce să-și detalieze relația pe care o avea în prezent cu Annette, dar domnul Vaghela a întrerupt-o.

– De patruzeci de ani lucrez pentru familia asta și nu primesc decât o săptămână de concediu plătit pe an. Mă gândesc să înființez un sindicat, *yaar*¹. Vărul meu are internet acasă și ne-am uitat cum funcționează. Am văzut ce-i în Danemarca. Ei, aia țară bună pentru drepturile muncitorilor!

Bărbatul s-a întors la loc și a dat din cap în semn de aprobare.

– Pensii, spitale... educație... cu toții ar trebui să lucrăm în Danemarca.

Bătrâna a tăcut preț de câteva clipe.

– Eu n-am fost niciodată acolo, a zis ea în cele din urmă.

¹ În India și Pakistan, termen colocvial pentru „prieten“, „frate“ (n.red.)

Se uita la cei doi tineri, unul blond și altul brunet, care umblau prin magazinul de pe marginea drumului. Jennifer îi spusese că ea și Sanjay sunt doar prieteni și totuși, în urmă cu două nopți, bătrâna o auzise furișându-se, de-a lungul coridorului pardosit cu gresie, către ceea ce presupunea că era camera băiatului. A doua zi cei doi fuseseră relaxați ca doi copii, unul în preajma celuilalt.

– Ești îndrăgostită de el?

Jennifer se arătase îngrozită de întrebarea timidă a bunicii sale.

– Doamne, nu, bunico! Eu și Jay... oh, nu... Nu-mi doresc o relație! El știe asta.

Bătrâna și-a amintit din nou de ea însăși la acea vârstă, de oroarea năucitoare care o cuprindea când rămânea singură în compania unui bărbat, de hotărârea ei de a rămâne necăsătorită, însă din cu totul alte motive. Apoi s-a uitat la Sanjay, care, bănuia ea, era posibil să nu fi fost atât de înțelegător în privința întregii situații pe cât îl credea nepoata ei.

– Cunoașteți locul acesta?

Domnul Vaghela începuse să mestece altă bucată de betel¹. Dinții i se umpluseră de pete roșii.

Ea a scuturat din cap. Cu aerul condiționat oprit, simțea deja creșterea temperaturii. Gura i se uscăse și înghițea cu greu. Îi spusese de mai multe ori lui Jennifer că nu-i place să bea cola.

– Alang. Cel mai mare cimitir de vapoare din lume.

– Oh!

Bătrâna încerca să pară interesată, dar se simțea din ce în ce mai obosită și mai dornică să-și continue drumul. Hotelul Bombay, aflat la o distanță necunoscută înaintea lor, i se părea o oază. S-a uitat la ceas: cum poate cineva să stea aproape douăzeci de minute ca să cumpere două sticle de băutură?

– Patru sute de șantiere navale sunt aici. Și oameni care, în doar câteva luni, pot să demonteze un tanc petrolier până la șuruburi și piulițe.

– Oh!

¹ Frunze ale copacului cu același nume (piper cățărător), care pot fi mestecate, de cele mai multe ori în combinație cu frunze de tutun (n.red.)

Respect pentru oameni și cărți

– Aici nu există drepturi ale muncitorilor, să știți. O liră pe zi, cu atât sunt plătiți ca să-și riște viața și sănătatea.

– Serios?

– Unele dintre cele mai mari nave ale lumii au ajuns aici. Nu v-ari veni să credeți ce lucruri lasă proprietarii pe vasele de croazieră: servicii de masă, rufărie din pânză de in, instrumente muzicale cât pentru o orchestră.

Domnul Vaghela a oftat.

– Uneori e trist, *yaar*. Vapoare așa de frumoase, transformate în fiare vechi.

Bătrâna și-a desprins privirea de ușa prăvăliei, încercând să lase în continuare impresia că e interesată. Tinerii puteau fi atât de nerespectuoși! A închis ochii, conștientă că epuizarea și setea îi otrăveau firea de obicei calmă.

– Se spune că pe drumul spre Bhavnagar poți cumpăra orice: scaune, telefoane, instrumente muzicale. Tot ce se găsește pe un vas se vinde. Cumnatul meu lucrează pentru una dintre marile companii care demontează nave în Bhavnagar, *yaar*. Și-a împodobit toată casa cu obiecte luate de pe vase. Arată ca un palat, știți?

Bărbatul s-a scobit în dinți.

– Pot să ia orice. Hm! Nu m-ar mira dacă ar vinde și echipajul.

– Domnule Vaghela?

– Da, doamnă?

– Acea e o ceainărie?

Bărbatul, distras de la monologul său, s-a întors în direcția indicată de degetul ei, spre fațada unei prăvălii liniștite, în fața căreia câteva mese și scaune stăteau așezate la întâmplare în colbul de pe marginea străzii.

– Așa este.

– Atunci ați fi atât de amabil încât să mă duceți acolo și să-mi comandați o ceașcă de ceai? Chiar nu cred că-mi mai pot petrece măcar o clipă așteptând-o pe nepoata mea.

– Aș fi încântat, doamnă.

Domnul Vaghela a ieșit din mașină și i-a deschis portiera.

– Tinerii ăștia, *yaar*, n-au pic de respect.

I-a oferit brațul, iar bătrâna s-a sprijinit de el în timp ce cobora, clipind, în soarele amiezii.

– Am auzit că lucrurile stau cu totul altfel în Danemarca.

Tinerii au ieșit din magazin în timp ce ea își bea porția de „ceai de scoruș”, cum îl numise domnul Vaghela. Ceașca era zgâriată, ca după ani întregi de folosire, dar părea curată, iar bărbatul care îi servise făcuse un spectacol teribil din asta. Prin intermediul domnului Vaghela, bătrâna răspunsese întrebărilor obligatorii legate de călătoriile ei, confirmase că nu-l cunoaște pe vărul proprietarului, care locuia în Milton Keynes, după care plătitise pentru ceaiul negru cu miere, lapte și mirodenii cerut de șofer (și pentru un desert lipicios cu fistic, care să-l țină în putere, mă înțelegeți), se așezase sub coperțină și își îndreptase privirea către ceea ce acum știa, din locul ușor înălțat în care se afla, că se întinde dincolo de zidul din oțel: nesfârșitul, sclipitorul ocean albastru.

Ceva mai încolo, un mic templu hindus stătea la umbra unui arbore neem. Era flancat de un șir de gherete care, din câte se pare, fuseseră ridicate pentru a satisface nevoile muncitorilor: un frizer, un vânzător de țigări, un bărbat care oferea fructe și ouă, un altul care vindea piese pentru biciclete. Abia după câteva minute și-a dat seama că ea era singura femeie ce se zărea pe acolo.

– Ne întrebam unde ați dispărut.

– Nu v-ați întrebat multă vreme, presupun. Domnul Vaghela și cu mine ne-am îndepărtat la doar câțiva metri.

Tonul ei era mai tăios decât intenționase.

– V-am mai spus: nu cred că ar fi trebuit să ne oprim aici, a zis Sanjay, uitându-se, cu o iritare abia ascunsă, la primul grup de bărbați din apropiere, apoi la mașină.

– Trebuia să cobor, i-a răspuns cu hotărâre bătrâna. Domnul Vaghela a avut amabilitatea de a-mi face această favoare.

A sorbit din ceaiul care era surprinzător de bun.

– Simțeam nevoia de o pauză.

– Desigur. Voiam doar să spun că mi-ar fi plăcut să vă găsesc un loc ceva mai pitoresc, având în vedere că e ultima dumneavoastră zi de vacanță.

Respect pentru oameni și cărți

– Mie-mi convine aici.

Se simțea ceva mai bine: căldura era potolită de o briză cât se poate de ușoară. Imaginea apei azurii o liniștea după kilometrii de drum ce păruseră nesfârșiți, parcurși parcă prin ceață. Din depărtare, auzea zăngănit de metal ce se izbea de metal și scrâșnetul unui aparat de tăiat.

– Uau! Uită-te la toate vapoarele alea!

Jennifer arăta către țarm, unde bunica ei întrezărea corpurile unor nave uriașe, eșuate ca niște balene pe nisip. Bătrâna și-a mijit ochii, dorindu-și să-și fi luat ochelarii din mașină.

– Țsta e șantierul naval despre care vorbeai? l-a întrebat ea pe domnul Vaghela.

– Sunt patru sute la număr, doamnă. Înșirate de-a lungul a zece kilometri de plajă.

– Arată ca un cimitir de elefanți, a spus Jennifer, după care a adăugat, pe un ton grav: locul în care vapoarele vin ca să moară. Să-ți aduc ochelarii, bunico?

Era împăciuitoare, gata să ajute, ca pentru a compensa faptul că stătuse prea mult în prăvălie.

– Ar fi foarte drăguț.

În alte condiții, avea să se gândească bătrâna după aceea, nesfârșita întindere de nisip a plajei ar fi putut înfrumuseța o broșură turistică, cu cerul ei senin care întâlnea pământul într-un arc argintiu și cu șirul de munți albaștrui, ce se zăreau în depărtare. Dar, cu ajutorul ochelarilor, putea să vadă că nisipul era cenușiu din pricina ruginii și a uleiurilor adunate în ani de zile, iar hectarele de plajă erau presărate cu nave uriașe, așezate din patru în patru sute de metri, și cu bucăți enorme de metale neidentificate, provenite din dezmembrarea măruntaielor unor vase defuncte.

La marginea apei, la câteva sute de metri distanță, mai mulți bărbați îmbrăcați în halate de un albastru spălăcit stăteau pe vine, uitându-se cum o cabină de căpitan se leagănă pe corpul încă alb al unui vas ancorat la câteva zeci de metri de mal, apoi se prăbușește grea în apă.

– Nu e o atracție turistică obișnuită, a comentat Sanjay.